Daniel Načinović i njegovo stvaralaštvo za djecu

Havojić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:274077

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVANA HAVOJIĆ

DANIEL NAČINOVIĆ I NJEGOVO STVARALAŠTVO ZA DJECU

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVANA HAVOJIĆ

DANIEL NAČINOVIĆ I NJEGOVO STVARALAŠTVO ZA DJECU

Završni rad

JMBAG: 0303039862

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Usmena zavičajna baština

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: izv.prof. dr. sc. Vjekoslava Jurdana

Pula, lipanj 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Ivana Havojić, kandidatkinja za prvostupnicu Preddiplomskog stručnog studija Predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, _____, _____ godine

Student

_____

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Ivana Havojić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Daniel Načinović i njegovo stvaralaštvo za djecu“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

_____

SADRŽAJ:

UVOD 1

1. DANIEL NAČINOVIĆ – BIOGRAFIJA 2

2. STVARALAŠTVO DANIELA NAČINOVIĆA 4

3. DJEČJA KNJIŽEVNOST DANIELA NAČINOVIĆA 7

4. VRSTE DJEČJE KNJIŽEVNOSTI I PEDAGOŠKI PRISTUP 8

4.1. Zavičajnost u odgojno-obrazovnom radu 13

5. UTJECAJ NAČINOVIĆEVIH DJELA NA DJEČJU ČITATELJSKU PUBLIKU: „BURRRA“ I „MALI GLAGOLJAŠI“ 15

5.1. Pjesma „Burrra“ 15

5.2. Priča „Mali glagoljaši“ 25

ZAKLJUČAK 32

LITERATURA 34

UVOD

Daniel Načinović je predstavnik istaknutih istarskih književnika srednje generacije. Njegova uloga očituje se kroz značajan književni spektar, on je pjesnik, prozaist, esejist, prevoditelj, antologičar, scenarist i novinar. Za svoj rad, nagrađen je brojnim priznanjima.

U prvom dijelu rada ukratko se osvrćemo na biografiju Daniela Načinovića koja predstavlja značajan dio za uvid i razumijevanje umjetnikova stvaralaštva.

Drugi dio rada posvećen je opsežnom i raznolikom stvaralaštvu Daniela Načinovića kroz primjere i brojne naslove njegovih proznih, pjesničkih, feljtonskih, esejističkih, antologijskih, prevoditeljskih, scenarističkih, glazbenih i novinarskih tvorevina.

U nastavku rada podrobnije se upoznajemo sa dječjom književnosti Daniela Načinovića.

U četvrtom dijelu rada osvrćemo se općenito na vrste dječje književnosti (dječju poeziju, priče, romane i pripovijetke o djetinjstvu, igrokaze i slikovnice) i pedagoškom pristupu prema takvoj književnosti.

U petom dijelu rada slijedi prikaz utjecaja Načinovićevih djela na dječju čitateljsku publiku na primjeru pjesme „Burrra“ i priče „Mali glagoljaši“.

Polazeći od navedenog, osnovni cilj i svrha ovog rada jest ukazati na značaj Načinovićevih djela na dječju čitateljsku publiku kroz primjer pjesme „Burrra“ i priču „Mali glagoljaši“ te potaknuti na promišljanje o potrebi uključivanja hrvatske dječje književnosti u rad s predškolskom djecom, kao i na značaj promicanja zavičaja i usmene baštine u takvom radu.

1. DANIEL NAČINOVIĆ – BIOGRAFIJA

Daniel Načinović rođen je 29. siječnja 1952. godine u Labinu (Istra, Hrvatska) u rudarsko-zemljoradničkoj obitelji od oca Dinka i majke Marije, rođene Šugar (Načinović, 2018: nije paginirano, 01.09.2018.). Jedan je od najistaknutijih, najsvestranijih i najplodnijih hrvatskih književnika srednje generacije iz Istre. Živi i stvara u Puli. Uz pjesnika Borisa Biletića, danas je vodeće poetsko ime istarskog književnog kruga. Načinovićev književni spektar je raznolik, on je pjesnik, prozaist, esejist, prevoditelj, antologičar, scenarist i novinar. Dobitnik je niza značajnih priznanja i nagrada, a zastupljen je u mnogim antologijama i pregledima (Grgurević, 2007: 109).

Povremeno se bavi ilustracijom, slikarstvom i glazbom. U osnovnu školu, koju je polazio u Vinežu i Labinu, krenuo je ranije od predviđena roka, odnosno 1957. godine. U Pazinu je pohađao klasičnu gimnaziju Biskupskog sjemeništa gdje je maturirao 1969. godine. Njegovo školovanje nastavlja se u Rijeci, gdje je u periodu od jeseni 1969. do proljeća 1971. studirao filozofiju i teologiju. Uz školovanje je odslužio i vojni rok u Subotici. Nadalje, diplomirao je pri studijskoj grupi hrvatskog i talijanskog jezika – jezici i književnost - Pedagoške akademije u Puli 1975. godine. No, tu ne završava njegovo obrazovanje, te je uz rad studirao jugoslavistiku i talijanski na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i naposljetku završava talijanski kao B grupu. Kao čakavcu kojemu talijanski nije stran, nastoji ga usavršiti na Studiju talijanskog jezika ljeti 1975. godine pri Sveučilištu u Sieni u Italiji, te ujesen 2002. u Castelraimondu/Camerinu, također u Italiji. Putovao je i izvan Europe, u Sjedinjene Američke Države i Kanadu. (loc. cit.).

Nakon honorarnog rada, pišući članke i crtajući karikature, postaje profesionalnim novinarom u pulskom dnevniku „Glas Istre“ od 1975. do 2001. godine. Kraće vrijeme, krajem 1990. i u prvoj polovici 1991. godine, radio je u uredništvu novopokrenute ilustrirane revije „Naša Sloga“ u Pazinu. Od 1984. godine član je Društva hrvatskih književnika u Zagrebu, a 1990. je bio među organizatorima i sudionicima osnivačke skupštine istarskog ogranka Društva hrvatskih književnika.

S 2001. godinom osamostalio se kao umjetnik – književnik, te postaje član Hrvatske zajednice slobodnih umjetnika i član Hrvatskog novinarskog društva. Godine 2012. odlazi u prijevremenu mirovinu (Prodan, 2018: nije paginirano, 02.09.2018.).

Kao glazbenik i slikar, također doživljava uspjeh. Slika ilustracije i karikature kojima sudjeluje na domaćim i stranim izložbama. Mnogi tekstovi su mu uglazbljeni, a jednim stvaralačkim ticalom zablistao je i na domaćoj estradnoj sceni, te je 2003. godine dobio nagradu Porin u kategoriji hit godine za pjesmu *Trag u beskraju* koju je izvodio Oliver Dragojević. Takva prestižna nagrada samo ga je ohrabrila za stvaranje novih lakih nota. Stoga se okušao i na Čansonfestu 2008. godine izvodeći vlastitu pjesmu *Va Opatije*, koju je sam i uglazbio. To je rezultiralo Nagradom publike i Nagradom za scenski nastup. Nastavio je i dalje u istom smjeru stvarajući vrhunske pjesme, te nastupio na festivalu Melodije Istre i Kvarnera s još jednom skladbom, koju potpisuje pod nazivom *Kartulinica* (Načinović, 2018: nije paginirano, 01.09.2018.)

Glazbeni angažman Daniela Načinovića poprimio je i opipljivu formu: nosač zvuka „Ostaj zbogom, moja vilo – Adrijanskog mora pjesni svete i svjetovne“ – kantautorski je album na kojem Načinović koristi vlastite tekstove i poetska ostvarenja iz hrvatske renesansno-barokne književne baštine. I tako Načinović na sasvim neobičan način vraća svoju publiku Džori Držiću, Hanibalu Luciću, Marku Maruliću, Tinu Ujeviću, a tekstovi u jezičnom smislu obuhvaćaju područje od labinske čakavice do latinskog misnog jezika (Načinović, 2018: nije paginirano, 01.09.2018.)

2. STVARALAŠTVO DANIELA NAČINOVIĆA

Načinovićev opus je opsežan i raznolik. O tome svjedoče i brojni naslovi njegovih proznih, pjesničkih, feljtonskih, esejističkih, antologijskih, prevoditeljskih, scenskih, glazbenih i novinarskih tvorevina. Poeziju počinje stvarati već u srednjoj školi gdje u školskoj godini 1965./1966. izdaje vlastiti, rukom pisani, unikatni list „Lux“, a školske godine 1966./1967. objavljuje u ciklostiranom razrednom listu. Tadašnje stihove piše pod utjecajem lektire njemačkih, francuskih i ruskih romantičara, potom Kranjčevića, Nazora, Krleže, Sudete i drugih. Čak su mu i neki od srednjoškolskih profesora književnici: Serafin Mičić i August Đarmati, stoga ne čudi njegov rani pjesnički zanos.

Nastavlja u tom smjeru i na studiju, iako ga u toj zrelijoj dobi počinju okupirati i ilustracije i karikature, čime će, u nekoliko navrata sudjelovati i na svjetskoj izložbi „Man and his world“ u Montrealu. Kao novinar u riječkim „Pogledima“ i „Labinskim horizontima“ (ciklostilirani listovi), pridonosi i grafičkom dizajnu tih listova. Prozom, pretežito prozno-poetskim crticama kao i satiričkim zapisima, počinje se baviti krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina u Labinu, Pazinu i Rijeci. Prvi takvi radovi tiskani su mu u zagrebačko-riječkom „Omladinskom tjedniku“ 1971. godine i „Hrvatskim novinama“ iz Željezna (Eisenstadt) u Gradišću – Austrija (Načinović, 2007: 251).

Prvi izbor stihova *Akvareli* objavljuje u pulskome „Istarskom mozaiku“ što ga je uređivao Miroslav Sinčić (1973). Tijekom studija u Puli počinje učestalije objavljivati kao član Književnog kluba „Istarski borac“ pod vodstvom Ljubice Ivezić. Nadalje, u časopisu „Istra“ objavljuje poetske i prozne tekstove, te prevoditeljske i književno-esejističke radove. Uz pomoć svog profesora i književnika Stjepana Vukušića, urednika Maria Kalčića i književnika Zvane Črnje, ulazi u krugove književnog života Istre. Njegova prva knjiga pjesama objavljena u izdanju Čakavskog sabora, pod nazivom *Tu i tamo nedjelja*, 1976. godine, biva nagrađena na natječaju pulskog Fonda za kulturu (loc. cit.). U poetskom stvaralaštvu njegova čakavština dolazi do izražaja, čakavština koju je sam stvorio i kojom nitko ne govori, ali je svaki govornik čakavštine razumije. Najbolje je oblikovana u sonetnom vijencu *Libar od vrimena,* objavljenom 1984. godine. Na jezičnom planu Načinović rabi još jednu inojezičnu dopunu. Tako u mnoge pjesme ubacuje po nekoliko sintagmi na nekom drugom jeziku, koji je organski vezan za Istru. Ovako postavljeno jezično sredstvo omogućuje

Načinovićevoj poeziji punu višeznačnost, ona istovremeno živi na dvije razine – lokalnoj i univerzalnoj (Načinović, 1990: 75-76).

Prozu objavljuje u mnogim časopisima, a knjigom priča i novela *Obale, masline i trgovi* javlja se 1980. godine. Bajke mu 1995. godine izlaze u knjizi *Čarobna harmonika*, a 1998. godine objavljuje knjigu-bajku *Una, povedi i mene*. Neki od značajnijih feljtona i eseja su mu *Pula sa starih razglednica*, *Istra, terra magica*, *Rovinj* i dr. Autor je i izbora i prijevoda pjesama Antuna Branka Šimića na talijanski jezik, *Stupore nel mondo* (Načinović, 1999: 319).

U proznom pisanju, govori o delikatnim stanjima ljudske duše, čija prelamanja, traganja, ispaštanja, čežnje i žudnje uvijek precizno smješta u odgovarajuće vrijeme i ambijent. Kao majstor ambijenta težište nastavlja na svoju Istru. Opsjednutost vlastitim pejzažem i vlastitim nebom proteže se kroz gotovo sve rečenice njegova proznog stvaralaštva. Ipak, na kraju pročitanog, dolazi se do zaključka da je, unatoč toj bajkovitoj formi kojom je potpuno začarao i ovio vrijeme zbivanja, važna jedino priča koju propovijeda, a koju čitatelj pažljivo osluškuje i u njoj uživa (ibidem, str. 227-238).

Uz poeziju i prozu, objavljuje i eseje za razne monografije, u prijevodima na engleski, talijanski i njemački jezik. I njegova je poezija objavljivana na talijanskom, slovenskom, makedonskom, poljskom i esperantu, a priče za djecu na albanskome jeziku. Novinske članke, feljtone, osvrte, reportaže, putopisne zapise, intervjue i dr. objavljuje u raznim listovima, a najviše prvotno kao vanjski suradnik, a zatim kao profesionalac u dnevniku „Glas Istre“, u Puli (Načinović, 2007: 251-252).

Od sredine sedamdesetih godina prošlog stoljeća pa sve do danas, Načinović surađuje s mnogim skladateljima zborske i zabavne, pop-rock glazbe. Predstava *Burra*, prema istoimenoj Danielovoj priči/slikovnici, u režiji Roberta Raponje, jedna je od najizvođenijih u Istarskom narodnom kazalištu. Raponja postavlja 2001. godine, prigodom otvaranja Međunarodne glazbene tribine u Puli i Načinovićevu (libreto) scensko-glazbenu fantaziju *Tanac od mrtvih*, za koju je glazbu napisala Tamara Obrovac. Načinovićeva komedija *Divojke za ženidbu* redatelja Roberta Raponje kreće na turneju kroz čakavsku scenu Istarskog narodnog kazališta u kolovozu 2004. godine.

„Izabrana poezija i proza ovog autora tiskana je u knjizi *Blagoslov barke*, u ediciji „Istra kroz stoljeća“, 2007. godine. Kantautorski izbor svojih radova objavljuje na CD-u *Ostaj zbogom, moja vilo*, 2008. godine“ (Načinović, 2009: 202).

Daniel Načinović, spomenulo se, dobitnik je više književnih nagrada kao što su „Ivana Brlić-Mažuranić“ u Zagrebu i Slavonskom Brodu za dječju književnost, zatim „Pasionska baština“ u Zagrebu te „Drago Gervais“ u Rijeci. Sudionik je brojnih književnih priredaba, a tijekom 2001. i 2002. godine, zajedno s piscima Vjekoslavom Tomašićem i Juanom Octaviom Prenzom, biva voditeljem Hrvatske književne radionice u Trstu (Načinović, 2007: 251).

U knjizi „Književni portret: Daniel Načinović“, brojni su se autori osvrnuli na njegova djela, na njegov stil pisanja i interpretacije. U spomenutoj knjizi, Begić (2018: 5) ističe da Načinovićev jezik i stil zaslužuju posebnu pažnju, te da se njegovo eksperimentiranje, općenito govoreći za recentnije poetske uratke, ne očituje samo u grafičkoj formi – on stvara stihove u obliku dijaloga, pa i monologa, s umetanjem najrazličitijih jezičnih kodova, od onih „najknjiževnijih“ pa do onih „iskrivljenih“.

Nadalje, Mrkonjić (2018: 102) ističe da je Daniel Načinović više od svega u svom elementu, kao pjesnik postmodernog obrata i zazivač pjesničke memotije u pustarama globalnoga sela, te da se odlučno opire bezdušnosti globalističke masovnosti i masmedijske pompe, čitajući senzacije stvarnoga kao podražaje nepotkupljiva estetskog osjetila.

Šalat (2018: 110) smatra da je jedan od najistaknutijih istarskih pjesnika – Daniel Načinović, u prvom redu posvećen poeziji, no u njemu kao da ima i nešto dramatsko, i to ne u smislu da bi njegovo doživljavanje svijeta bilo obilježeno do krajnosti zaoštrenim suprotnostima, već u sposobnosti uživljavanja u raznolike karaktere i situacije, koji – ako su i dužnici autorovoj oblikovnoj vještini – nastavljaju živjeti nekim svojim, ponekad o autoru gotovo i neovisnim, životom.

3. DJEČJA KNJIŽEVNOST DANIELA NAČINOVIĆA

Načinović je autor niza knjiga za djecu, među kojima je prva knjiga pjesama i kratkih bajki *Poluotok snova* iz 1984. godine. Tu su još pjesme *Banka, kakva zavrzlama* (ilustracije M. Šuput, 1984.), *Jadao se jedan mačak* (vlastite ilustracije, 1996./97.), pjesme i bajke *Belarmin, nebeski jahač* (2001.), zatim pripovijest *Jednog ljeta u Poreču* koja je izdana i na njemačkom pod naslovom *Eines Sommers in Poreč* s vlastitim ilustracijama 1985. u Poreču.

Napisao je i bajke i priče *Čarobna harmonika,* opet vlastite ilustracije 1995. godine, bajke *Sretan Božić, Sybil* (ilustracije Tomislav Zlatić, 2001. i 2002. godine), bajku u stihovima *Sony i Lanka* (ilustracije Heda Gartner, 2005.), *Hermenglidove bajke* (2008.) i *Bajka o potonulim zvonima – la fiaba delle campane sommerse* (ilustracije Irina Kivela Ukotić, 2012.) te *Bajke* (2009.) i *Grožnjan – Šarena čitanka iz Grada umjetnika* (ilustracije Tea Paško Vukojević, 2013.).

Autor je i brojnih slikovnica za djecu među kojima su: *Moj tata brodograditelj* – slikovnica s pjesmama i crticama – objavljen 1986. godine, zatim glazbena pjesmarica/slikovnica *Sunce ima dva barkuna* (skladatelj Nello Milotti, ilustracije Đanino Božić, 1987.), *Burra* (ili *Burrra*) za koju je dobio i nagradu Školske knjige „Ivana Brlić Mažuranić“ 1998. godine (ilustracije Nevenka Macolić, Buzet 1997., kao *La Borra* na talijanski prepjevao Giacomo Scotti, Buzet 2002.), *Una, povedi i mene*, također prevedena na njemački (*Istrien im Märchen,* s kompjutorskim fotokolažima Predraga Spasojevića, izdana 1998.), *Kravata Velog Jože ili vilinska svadba u pulskoj Areni*, prevedena na engleski pod nazivom *The Big Joe's Cravat* i na talijanski pod nazivom *La Cravatta di Veli Joze* (ilustracije Ivan Gregov, 2003.), *Sveti Kuzma i Damjan*, *Pričice i sličice o zaštitnicima Fažane* (uz tekstualnu suradnju učenice Jelene Ivešić te skladatelja Bruna Krajcara, 2004., prevedena na francuski pod nazivom *Saints Côme et Damien*, 2005.), *Mali glagoljaši* (ilustracije I. Gregov, 2005.), *More s pogledom na sobu* (2006.), i *Isus – rođenje i djetinjstvo* s vlastitim stihovima crtežima i glazbom izdana 2007. godine (Prodan, 2018: nije paginirano, 03.09.2018.)

4. VRSTE DJEČJE KNJIŽEVNOSTI I PEDAGOŠKI PRISTUP

Dječja književnost je elementarna umjetnost riječi vezana uz dječji svijet. Nema složenosti, dubine, rafiniranosti i aluzivnosti kao u književnosti za odrasle. Njezine su čari u jednostavnom, kristalno čistom svjetonazoru, u obrisima slobodne i nesputane dječje igre, u nedužnom i naivnom pristupu životnim pojavama, u izražavanju svega što zaokuplja dijete i o čemu ono sanja, jednom rečenicom – u ocrtavanju biti djetinjstva (Diklić i Težak, 1996: 6). Dječja književnost je i posebni dio književnosti, što po tematici i formi obuhvaća djela koja odgovaraju dječjoj dobi, okvirno od 3. do 14. godine, a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili su, unatoč svojoj prvobitnoj namjeni, tijekom vremena izgubila osobine, koje su ih vezale za njihovo doba i postala prikladna za dječju dob, potrebna za društveni i estetski razvoj djece. Stoga ih najviše ili isključivo čitaju djeca (Crnković, 1980: 5-6).

Kao književnost uopće, tako i dječja književnost ima svoje vrste (Diklić i Težak, 1996: 8). Radi pregledavanja i lakšeg sagledavanja dijeli se na: dječju poeziju, priče, romane i pripovijetke o djetinjstvu, igrokaze i slikovnice. Te vrste nazivaju se isključivo dječjim, jer ih odrasli čitaju samo u iznimnim slučajevima. No, ima i onih graničnih žanrova koje čitaju i stari i mladi, a to su: basne, romani i pripovijetke o životinjama (animalistika), pustolovna djela (avanturistika), znanstveno-fantastična djela, povijesni romani i pripovijetke, putopisna i biografska djela te stripovi (Crnković, 1980: 6).

Pravilnim odabiranjem i čitanjem dječje literature, djeca se na prirodan način uvode u svijet lijepe književnosti. Smatra se kako je to najbolji put da je zavole, da im ona bude životnom potrebom u zrelijim godinama, općenito da ih izgradi kao kulturne ličnosti. Najvažnija uloga dječje književnosti bila bi bogaćenje, oplemenjivanje i emocionaliziranje malih čitatelja. Nisu samo djeca budući ljudi, nego su i odrasli nekada bili djeca, stoga oba životna razdoblja treba gledati kao ravnopravna, a i jednom i drugom pomaže dječja književnost (ibidem, str. 7). Dječja poezija traži odjek najprije u djetetu. Njezina elementarnost, jednostavnost i naivnost privlače, kako djecu, tako i odrasle. Iako se nekad odlikovala strogom pravilnošću metra i rime, danas nastoji biti nesputana.

Tako se u dječjim pjesama često nailazi na humoristična raspoloženja. Razlog tome je psihologija djece i njihova težnja humoru. U djeci sve pršti od veselja i sklonosti šalama i nestašlucima, pa kako vole humor u životu, vole ga i u poeziji. Dječja je poezija najčešće sinteza lirike i epike, jer djeca vole naraciju, pa je se može nazvati i epsko-lirskom poezijom. Uz narativnost, važna je naglašena ritmičnost. Ritam je živahan i slobodan, a izraz mnogo jednostavniji od onog u poeziji za zrelije (Diklić i Težak, 1996: 8-10). Od sedme do desete godine života, djeca su zainteresirana za dječju poeziju, naročito u ranijoj fazi školovanja, dok se kasnije potpuno gubi interes za nju (Crnković, 1980: 11).

Poveznica bajke i djeteta je oduvijek bila velika. Bajka kao književna vrsta, koja govori o borbi dobra i zla uz prisutnost nadnaravnih bića, pojava i slično, iz malih čitatelja iziskuje veliku maštu. Njihova jednostavna poetska slikovitost, čar humora, izuzetne ličnosti, predmeti, čudesnost zbivanja, neuobičajeno interpretiranje osnovnih životnih iskustava, bogatstvo simbolike i usredotočenost na velike moralne ideale – učinili su ih itekako privlačnima djeci. Brojne su rasprave o tome mogu li kanibalistički i drugi elementi okrutnosti dijete traumatizirati. Unatoč nekolicini suprotnog mišljenja, ispitivanja su pokazala da dijete doživljava te elemente više kao stilske rekvizite, nego kao životne pojave koje bi ih plašile. Postoje i umjetničke bajke ili fantastične priče s plemenitijim i prihvatljivijim sadržajima koji su preporučljivi djeci (Diklić i Težak, 1996: 69). Susreti djeteta i bajke u djetetu, pobuđuju sposobnost suosjećanja, čistoću misli i sposobnost razlučivanja dobra od zla. Neka istraživanja pokazuju da djeca-recipijenti žele ponovno slušati upravo one dijelove u kojima je napetost najveća, koji pobuđuju u njima strah, kao da žele ponovno „proživjeti zlo“ u sebi, znajući da je prolazno i da slijedi sretan završetak, te da će zlo biti uništeno. Djeca kao osjećajna bića isto tako vole zaplakati nad tuđom sudbinom, a i psiholozi tvrde kako se na taj način u ljudima i između ljudi rješavaju neki sukobi. Dijete koje čita ili kojemu se učestalo čitaju bajke, shvaća da mu se one obraćaju jezikom simbola, a ne jezikom stvarnosti. Takvom djetetu je jasno kako ono što bajka priča nisu opipljive činjenice ili stvarna mjesta i osobe. Stoga bajku djeci ne treba tumačiti, nego je samo intenzivno čitati i prepričavati. Dijete osjeća da svijet bajke nije nikakav imaginarni dvojnik stvarnog svijeta, nego je samo drukčije oblikovan stvarni svijet u kojemu se mogu prepoznati i vlastite kušnje, težnje i problemi. Na taj način bajka pomaže djetetu da sa svojim problemima izađe na kraj. Stoga, u pedagoškom smislu, nisu

prihvatljiva uljepšavanja ili izmjenjivanja bajke, jer one imaju svoje dublje značenje. Na roditelju, odgojitelju i učitelju je učiniti pravi izbor bajke, te stvoriti uvjete da se sljubi susret bajke i djeteta u čijem će središtu biti doživljaj (Visinko, 2005: 39-41). Bajka je značajna u interesima djece predškolske dobi, pa sve do završetka osnovne škole, a i dalje. Taj interes postepeno opada, ali ne prestaje (Javor, 1999: 44). Razdoblje bajke u dječjem životu smatra se od četvrte do sedme godine kad im najčešće bajke čitaju drugi, a interes ranije opada kod djece sa siromašnom maštom. Oni s bujnom maštom vole dodavati nešto svoje, mijenjati tijek zbivanja, završetak itd. Od sedme godine pa na dalje, djeca sama čitaju bajke i suživljavaju se s njima (Crnković, 1980: 11).

Romani i pripovijetke o djeci vrlo su popularan žanr dječje književnosti. Ova književna vrsta zaokuplja dječji duh svojom magičnom moći i uvlači se svojim sadržajem u dijete. U dobi od osme do dvanaeste godine, djeca će sama potražiti u knjižnici prave dječje romane čiji im je sadržaj zanimljiv i u kojima su ona glavni akteri radnje. Proza o djetinjstvu rekonstruira na realan način opća obilježja dječjeg života: igru, nemir, traganje, prijateljstva i svađe s prijateljima, izlete, školu, putovanja, pustolovine, sanjarenja, odnos prema roditeljima, učiteljima itd. Dječji roman zadržava oblik tradicionalne naracije, bez karakteristika koje se mogu susresti u modernom romanu. I kad djecu prestanu zanimati bajke, ponešto od naivnosti ostane u njima, stoga njihov roman mora biti fabularan, koncepcijom najbliži klasičnom realističnom romanu. Takvi romani govore o djeci u sklopu družine, jer prirodno je da djeca vole društvo i zajedničke igre, zatim govore o pustolovinama koji su poznata karakteristika dječje psihe. Djeca maštaju o neobičnim zgodama, uzbudljivim događajima, dalekim putovanjima, neočekivanim susretima, ukratko o svemu onome što ih može izvući iz svakodnevne monotonije. Govori o kretanju, akciji. Djeca od početka svog života teže kretanju, djelovanju, promjeni. Važno je da putuju, da idu bilo gdje, da nisu zaključani u svoja četiri zida.

Svaki roman o djetinjstvu govori i o dječjoj igri, a upravo je igra način dječje spoznaje i zaborava svijeta i života, najprirodnije stanje djeteta. Uz sve navedene elemente, za dječji roman bitna je još jasnoća, razumljivost pročitanog potrebna je svakoj dječjoj književnoj vrsti (Diklić i Težak, 1996: 51-54). U razdoblju od desete do trinaeste godine, prevladava težnja za novim doživljajima. Mališani teže uzbudljivoj literaturi, avanturističkim romanima i pripovijetkama. *Dijete u desetoj godini sve više dobiva*

krila koja mu razvijaju čežnju za dalekim i nedostupnim predjelima, javlja se želja i težnja za putovanjima, maštom se poduzimaju veliki pothvati i otkrivaju novi svjetovi i zato je avanturistička literatura jedna od spona koja veže dijete s još uvijek nedohvatnim cjelovitim umjetničkim prostorima (Javor, 1999: 44). Dječaci teže čitanju o podvizima smjelih i samostalnih momaka, dok djevojčice vole sanjarenje, knjige u kojima se javlja ljubavna tematika, koje govore o zajedničkim zgodama djevojčica i dječaka i o obitelji (Crnković, 1980: 11). Najizražajnija želja za čitanjem avanturističkih romana događa se u šestom razredu (Visinko, 2005: 67).

Romani i pripovijetke o životinjama kraće bi se nazvali književnom animalistikom. Ovaj žanr obuhvaća djela koja gotovo isključivo čitaju djeca, djela koja čitaju i mladi i stari i ona koja su pristupačna samo odraslima. Kao što djeca vole životinje promatrati, igrati se s njima, isto tako uživaju i slušati o njima i poistovjećivati se s njima. Životinje se prikazuju na zbiljski način gdje su prikazane onakvima kakve jesu i na antropomorfni, koji prikazuju ljudske karaktere ili koji pričaju i tako radnju čine zanimljivijom (Diklić i Težak, 1996: 219). Ovakve priče su bliske djetetu. Dijete voli životinje i zato je svaka proza, pa čak i o divljim životinjama, djeci privlačna i rado čitana. Dijete najčešće odabire štivo u kojima se realistički opisuje životinju, i to na osnovi njegova promatranja i druženja sa životinjom (Javor, 1999: 44). Za ovakav tip dječje književnosti, najjači je interes od osme do desete godine (Crnković, 1980: 11).

Pustolovna djela sadržajno su ispunjena neobičnim putovanjima, brodolomima, izgubljenošću u pustinji, životom na pustim otocima, gusarenjem, traženjem zakopanog blaga i sl. Junaci imaju opću crtu muževnosti, hrabrosti i vještine, a najvažnija je napeta radnja. Djeca od desete do trinaeste godine obožavaju pustolovna djela. Njihova eksplozivna i razbuktala mlada narav žeđa za pustolovinama, žudi za neobičnim, nesvakidašnjim, uzbudljivim. Nije im bitno imaju li takva djela ili nemaju umjetničku vrijednost, njima je od presudne važnosti da dobiju iz literature te pustolovine koje ne mogu imati u stvarnom životu (Diklić i Težak, 1996: 245-246).

Znanstveno-fantastični žanr znači „prozor u budućnost“ na području naročito tehničkih znanosti. Ovakav tip romana jednako svojim idejama, zanimljivostima, novim postignućima i sl. oduševljava i djecu i odrasle (ibidem, str. 259-260).

Povijesni romani i pripovijetke čine djela koja svoj vremenski, prostorni i sadržajni okvir nalaze u bližoj i daljoj prošlosti. Po tematici su dosta slični pustolovnim djelima, stoga većinom imaju pozitivnu recepciju u mladih čitatelja. Dobar primjer povijesno-avanturističkog romana bila bi knjiga *Grička vještica* Marije Jurić Zagorke. Ovu autoricu mladi dosta čitaju, rado prihvaćaju i pamte sadržaje (ibidem, str. 279-280).

Putopisi i biografska djela, posljednji su žanr koji graniči s dječjom književnošću. Putopis je književni oblik u kojem autor iznosi svoje dojmove o predjelima kroz koje putuje (ibidem, str. 307). Nakon trinaeste godine, djeca vole putopise, djela u kojima se stvarno opisuju zbivanja u prirodi, zanimaju se za život svojih vršnjaka u različitim društvenim sredinama (Crnković, 1980: 11).

Romansirane biografije prikazuju živote istaknutih ličnosti. Ova književna vrsta je na granici lijepe književnosti i povijesti, no rijetka su djeca koja uživaju u ovakvoj vrsti i koja ju uopće razumiju, stoga u djece nema pozitivne recepcije (Diklić i Težak, 1996: 307-308).

Dnevnici daju kronološki prikaz događaja u kojem je pisac sudjelovao u određenom razdoblju svog života. I biografija i dnevnik su ozbiljniji oblici književnosti, koje djeca u globalu ne čitaju, ali polako prodiru i među mlađu čitalačku publiku (ibidem, str. 308).

Bujna dječja mašta neprestano stvara „male drame“, odnosno igrokaze. Igrokaz ili kazivanje igrom sveprisutno je u dječjem životu, i djeca od svega nastoje napraviti igrokaz. Neiscrpna je bujnost njihove fantazije i sposobnost uživljavanja. Djeca igrom oponašaju odrasle ljude, životinje ili nešto treće što im njihova mašta dopusti poistovjećujući se s navedenim. U oskudici izvornih dramskih tekstova, često se pribjegava i dramatizaciji prikladnih književnih djela za djecu. Dramatiziraju se narodne bajke, fantastične priče suvremenih autora, romani, pripovijetke, čak i dijelovi poezije (Diklić i Težak, 1996: 325-326).

Najvažniji i prvi žanr dječje književnosti s kojim se ono susreće jest slikovnica, odnosno prva dječja knjiga. Sve što je prvo, pamti se, stoga je od izuzetne važnosti kakvu će slikovnicu dijete dobiti na čitanje, odnosno kakva će mu se slikovnica čitati. Nažalost, slikovnica često prelazi u šund iz razloga što roditelji zahtijevaju nešto što nije literarno štivo. Srećom, ima dobrih i uspjelih slikovnica, kakve su npr. stvorili autori Zagrebačke škole crtanog filma. S obzirom da je slikovnica dvodimenzionalna

knjiga, sastoji se od slike i teksta, a najbolja je ona slikovnica koja ima proporcionalni omjer istoga.

Postoje spoznajne slikovnice koje uče o znanju i spoznajama iz života i prirode, te slikovnice poetskog tipa koje djeluju na dječju maštu, etiku i ukus. Djeci koja ne polaze vrtiće, često je slikovnica – uz internet, televiziju, roditelje, koji se najčešće prezaposleni – jedini izvor spoznaje o svijetu i životu stoga je velika njezina uloga i značenje. Ona djeci nadomješta igru, donosi istine i pouke, razvija maštu, oštri zapažanje, upoznaje ih sa svijetom, potiče emocije, razvija smisao za lijepo, potiče na pokret/akciju, izaziva na moralnu prosudbu, bogati rječnik i pomaže im pravilno govoriti. Slikovnica doista ima ogroman spektar odgojno-obrazovnog djelovanja i utjecaja (Diklić i Težak, 1996: 343-345). Slikovnica je, bez sumnje, prva knjiga koju dijete dobiva u ruke, namijenjena malom djetetu. Od treće do četvrte godine, kad dijete počinje govoriti, traži slikovnice s tekstom (Crnković, 1980: 11).

Posljednji granični žanr koji isto tako često prerasta u šund, jest strip. U stripovima se iznose pustolovine i kriminalističke zgode, sudske afere, znanstveno-fantastični pothvati, povijesna zbivanja, ratni obračuni i sl., sve što čitatelja može zainteresirati napetom fabulom. Strip je engleska riječ (vrpca) koja označuje niz crteža ili sličica, popraćenih tekstom, koji daju neki iskaz. Tekst obično sačinjavaju riječi dijaloga među akterima radnje, a nalaze se u oblačićima kvadratno uokvirenih sličica. Djeca gutaju i obožavaju stripove, stoga je mnogo bolje upućivati na pozitivna ostvarenja i na taj način integrirati strip u odgoj, nego se potpuno distancirati od njega. Važno je djecu upozoriti da strip ne može zamijeniti knjigu, ali treba, uz knjigu, ostaviti prostora i za čitanje dobrog stripa (Diklić i Težak, 1996: 349-350).

4.1. Zavičajnost u odgojno-obrazovnom radu

Promatrajući zavičajnost s bilo kojeg aspekta i znanstvene discipline, kao što je lingvistika, filozofija, psihologija, sociologija, pedagogija, pravo i dr., može se konstatirati da su različita gledišta na ovaj pojam važna u njihovoj primjenu u odgojnoj i obrazovnoj praksi, te posebice u odgojno-obrazovnom procesu. Taj proces započinje s najranijom djetetovom životnom dobi. Posebno mjesto zauzima lingvistička komponenta – razvoj djetetovih jezičnih sposobnosti. Te se sposobnosti

ne iscrpljuju u usvajanju i razvijanju pojedinih komponenti jezične komunikacije u užemu smislu, nego, već od najranije dobi, uključuju i razvoj djetetovih književno-umjetničkih kompetencija (Jurdana, 2015: 17). Ovdje se već ulazi u područje jezične umjetnosti.

Književni odgoj i obrazovanje bavi se aspektom odgoja i obrazovanja, temeljem kojeg se djeci pružaju znanja dobivena na osnovi (jezične) umjetnosti. Djecu valja poticati kvalitetnim i njima zanimljivim sadržajima. Kod djeteta koje još nije krenulo u školu, odnosno u sobi kada je dijete prisno i snažno povezano s neposrednom okolinom u kojoj živi, ono uz pomoć svoje sredine stvara mišljenje i stavove, te percipira „svijet“ oko sebe – svoju okolinu. Sve ono što ga neposredno okružuje, zanima ga prije svega: obitelj, braća i sestre, banke i djedovi, priroda njegova užega zavičaja, te sve on što taj zavičaj konkretno predstavlja, a u tome okviru, proces konstituiranja pojmova zavičaj i domovina započinje upravo u ranome djetinjstvu (Jurdana, 2015: 18).

Zavičajnost je u životu djeteta emocionalna kategorija, to je onaj prostor u kojem do izražaja dolazi njegov senzibilitet odnosno osjetljivost. Posebno značenje valja davati onim književnim djelima koje tematiziraju specifičnu regionalnu tematiku, tj. literarnim tekstovima u kojima učenici mogu pronaći neke od njima poznatih osobina njihova zavičaja, kao i, slijedom toga, interpretirati djela pisana dijalektom u kojemu žive učenici (Jurdana, 2015: 20).

5. UTJECAJ NAČINOVIĆEVIH DJELA NA DJEČJU ČITATELJSKU PUBLIKU: „BURRRA“ I „MALI GLAGOLJAŠI“

Kad je riječ o dječjoj književnosti autora Daniela Načinovića, čak bez podrobne analize, na prvi pogled, uočljive su, uz modernost, tri dominantne osobitosti: zavičajnost, usmena baština i svojevrsna prigodnost, odnosno prigodna inspirativnost (Grgurević, 2007: 110).

Pretpostavlja se da su Načinovićeva djela privlačna dječjoj publici. Zašto je Načinović toliko blizak i drag malim čitateljima, podrobnije će se analizirati u djelima „*Burrra*“ i „*Mali glagoljaši“*.

Najprije će se pozornost usmjeriti na jedino Načinovićevo dječje štivo koje je osvojilo nagradu Školske knjige „Ivana Brlić Mažuranić“. U podrobnijoj analizi te priče, odnosno slikovnice, doznat će se koje je motive autor Načinović uklopio odnosno uvrstio u suvremenu dječju priču, te kakvi su njegovi stavovi i gledišta spram dječje knjige, zavičaja i baštine.

5.1. Pjesma „Burrra“

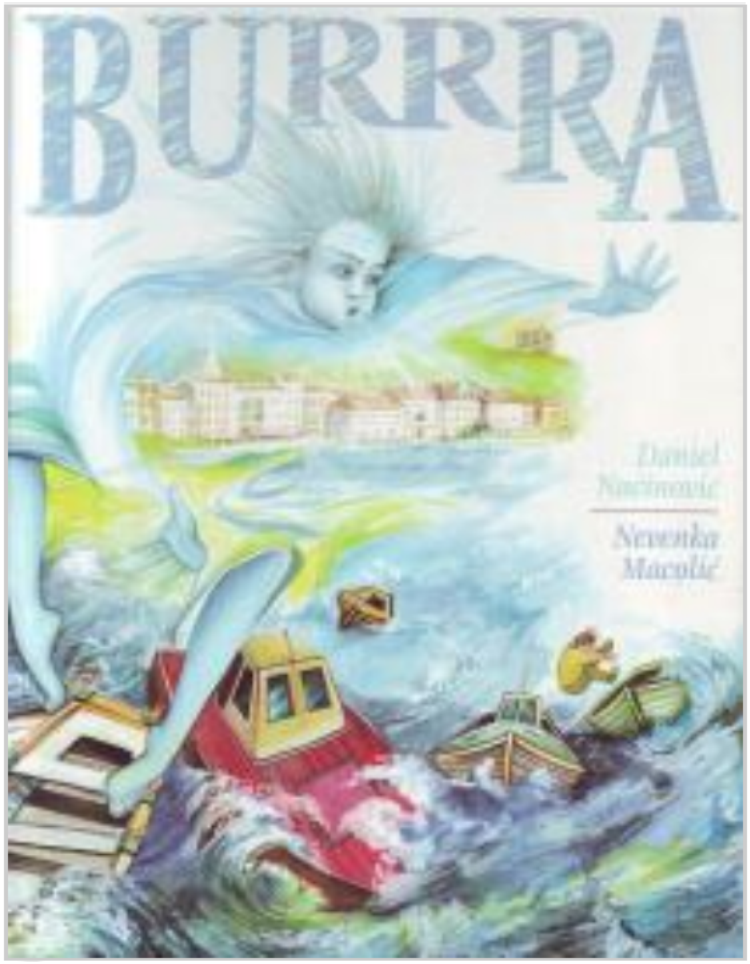
Burrra je pjesma o vjetru, ali je njezin prvi dio pisan u prozi pa se smatra uvodnim i pripremnim tekstom (Grgurević, 2007: 111). Ova pjesma sastoji se od pet, recimo odlomaka:

- *Kako je Bura dobila ime*,
- *Bura puše proti moru*,
- *Bura črna*, *Bura svitla*,
- *Bura ima metlu,*
- *Burin*, *Burin sin*.

U djelu je opisano kako je Bura dobila ime kao i sve važnije informacije o ovom vjetru. Tekst o Buri po funkciji bi se mogao naći u svakom udžbeniku prirode i društva, posebno u zavičajnoj nastavi. Cilj autora jest da ove informacije da djeci

„literarnim načinom“, a podrazumijeva se da će djeca informacije lakše usvojiti ovakvim iščitavanjem nego učenjem iz različitih udžbenika. Prozni tekst o buri svojevrsna je igra jezičnog standarda i dijalekta, jezičnih funkcija i stilova, a male čitatelje osvaja metaforika dijalekta u funkciji standarda. Prava Bura iskazat će se stihom, stih je u knjizi o Buri nadređen proznom tekstu, estetska bit je u stihu, a prozom se samo može opisati (ibidem, str. 110-111).

Slika 1. Izgled naslovne stranice djela Daniela Načinovića „Burrra“

Izvor: samostalna obrada autora

Na ovakav način u određenoj mjeri Načinović pristupa i *Malim glagoljašima*, no o njima će govora biti kasnije. Bura je zamišljena kao djevojka koja se rodila iznad Senja, putuje preko Raba, Novog Vinodolskog i Krka do Rijeke, kroz Tunel Učku, zatim preko Buzeta i Huma do Pule zaobilazeći Pazin, te od Pule preko Žminja i Rovinja dolazi u Trst gdje i umire. Tin Ujević buru na Braču zamišlja kao čistu ženu, a u ovoj priči Bura sa svojom metlom mete oblake po nebu i „škaline“ na Rabu.

Moderna je djevojka, voli pizzu i jurnjavu automobilom. Pisac ju je personificirao, ima karakterne osobine kakve i ljudi, i vrline i mane. Uz navedeno, ona je i nepredvidiva, a je li to vrlina ili mana, na malim čitateljima je za procijeniti. Ni u dječjoj knjizi ne mora biti sve po načelu crno-bijelo. Bura je nepristojna, voli popiti vino, ali zna biti i tužna (Načinović, 1997: 33):

U Buzetu na šterni škviči, plače sama,

zna iskazivati čak i ambiciju i ljutnju i strah:

Sve želi Bura, ma sve ne more …,

Ne more u Pazin – tamo je Jama!?

Iskaz Burinih osobina opis je „ponašanja i karaktera“ vjetra. Ona tako postaje bliska ne samo djeci, već i odraslima i kao takvu je čitatelji prihvaćaju i razumiju. Ipak, najvažnija emocija je ljubav pošto se i ona želi udati, kao i sve druge djevojke, u čemu i uspijeva. „Ženidba“ Bure s morem opisana je zvukovnom i slikovnom akcijom dostojnom najvećih riječkih karnevala (ibidem, str. 28).

U Riki je fešta.

Sopu sopile.

Armonike svire

i zlatne trumbete.

Bura na Korzu hita konfete.

Svi mački, svi breki, sva dica po redu

s Kozale, s Kantride na rivu sad gredu.

Upravo u tim stihovima je sve što djeca vole u pjesmi, veselje iskazano zvukom i slikom, živopisni pokreti i prisutnost životinja koje djeca, kako je već prethodno navedeno, obožavaju: mačke i psi. Djeca se igraju i druže s njima, ovo su im zasigurno najbliskije životinje, stoga i ne čudi što su mačke i psi najčešći gosti u dječjoj književnosti (Grgurević, 2007: 111-112).

Često mačke i psi kao kućni ljubimci sudjeluju i u odgoju djece pomažu da djeca steknu odgovornost brinući se za njihove potrebe, da lakše izražavaju ljubav i stječu prijateljstva, i na kraju, i da se socijalno i moralno zaokruže u skladu sa svojom dobi.

Bura na svojem putu prolazi kroz tri države: Hrvatsku, Sloveniju i Italiju, što na neki način govori o civilizacijskom jedinstvu istarskog prostora i može veoma odgojno utjecati na istovremeno prihvaćanje sličnosti i različitosti (ibidem, str. 113).

Slika plavog neba i bijelih oblaka koje Bura rastjeruje metlom, nestvarna je i nadrealistična, a ovakav tip opisa nije rijetkost u dječjoj književnosti jer potiče dječju maštu za stvaranje nekih vlastitih svjetova, slika, prostora i slično. Pisac koristi i postupak začudnosti u kojem djeca isto tako uživaju. Načinović je potpuno prilagodio ovo djelo djeci, jer u sebi nosi i narativnost i priču. Djeca više vole pjesmu koja u sebi ima epskih elemenata od čiste lirike, jer je njima lakše usvojiti djelo u kojem se lirsko izražava epskim. Putovanje Bure od Senja do Trsta djeca shvaćaju kao skitnju i pustolovinu, odnosno ono što najviše vole u literaturi, pustolovina u koju uvijek rado svojom maštom odlutaju (primjer su Pinocchijevi doživljaji ili pak pustolovine iz knjige *Putovanje u središte zemlje*) (loc. cit.). Pred Burinom snagom svi su nemoćni, i ljudi i znanost i tehnologija. Tako su se sastali *dva nesrićna, dva neboga i tri meteorologa* (Načinović, 1997: 20) nastojeći izvući nekakav zaključak i predvidjeti vrijeme. Oni u stilu dječje igre, kad oponašaju odrasle, izgovaraju riječi koje ne razumiju te u njih ubacuju riječi iz čarobnjačkog repertoara. Tako se daje prognoza vremena u obliku brojalice, usmene dječje pjesmice koja za djecu zna imati i čarobnu moć.

U dječjem oponašanju nemoći odraslih vjetar dobiva pravu dimenziju:

Svi u harte sad špijaju

i na radiju beštimaju:

Cirostratus, hokus – pokus

Anti – kanti parangalis.

Prst u usta. Prst na vitar!

Da vidimo ki to puše …

Ventus anticiklonalis! (loc. cit.).

Burra je pisana stihom nejednake dužine bez nekakve pravilnosti u redoslijedu. Stih ima rimu, kao i većina hrvatskih stihova suvremene dječje poezije, koja stihu daje snažnu zvučnost, a koju pojačavaju i onomatopejske riječi (Načinović, 1997: 20):

Burrra, *Hip-hip-hurrraaaa… Brrr … Brrr … Grize!, Fijuuuuuuuuuu: Bum* itd.

Djeca uvijek lakše usvajaju rimovane stihove, ne predstavlja im problem zapamtiti pjesmicu od tri, četiri i više kitica pod uvjetom da su rimovane. Kako se Načinović ovim djelom nastojao približiti djeci, koristio je upravo one pjesničke metode koje su njima najbliskije i za koje je znao da će ih iznova vraćati za čitanje ovog djela, a ako ne to, zasigurno je uspio pridobiti njihovu pozitivnu recepciju.

Radnja gotovo svih Načinovićevih priča odvija se u sadašnjosti, iako su junaci priča iz prošlosti, mitske ili povijesne. Svojevrsna dvojnost uočljiva je kod mitskih likova, koji imaju mitske osobine koje će dijete doživjeti kao nadnaravne, i ljudske osobine s kojima će se moći poistovjetiti. Unatoč mitskoj snazi, Bura je po svemu drugom nalik običnom čovjeku: pokazuje osjećaje, sklona je i neprihvatljivu ponašanju i slično (Grgurević, 2007: 116-117).

Prošlost u Načinovićevim pričama traje u sadašnjosti, ona određuje ljudsku duhovnost, ljudsku pripadnost i ljudski identitet, tipična za suvremenu dječju priču. Čudesno u *Burrri* protumačeno je i objašnjeno neliterarnim jezičnim diskurzom, a njena suvremenost i drugi književni postupci govore da se radi o modernoj dječjoj priči, stoga je nije potrebno zvati dječjom knjigom, općenitim nazivom i bez oznake književne vrste. *Burrra* je, dakle, priča u stihovima. Čakavski pjesnički jezik pjesme o buri nije vezan uz određeni mjesni govor, te se nazire određena standardizacija čakavskog dijalekta (loc. cit.).

Čakavština kojom Načinović kroz svoja djela progovara bliska je, ne samo istarskim čakavcima, nego i drugima. Djeca diljem primorja čitaju njegova djela i s užitkom uspoređuju njegove riječi s onima kojima oni govore, nalazeći tako sličnosti i razlike u njima, a opet prepoznajući ih kao svoje, bliskima svome narječju.

Načinović je majstor jednostavnosti u dječjem štivu s više značenjskih slojeva. Priča *Burrra* ima zaokruženu kompoziciju kao i priča *Mali glagoljaši*. *Burra* je zaokružena u ciklusu „rađanja“ i „umiranja“. Težnja pisca savršenoj i zatvorenoj kompoziciji može se tumačiti kao težnja autora za lijepim, što mali čitatelji uvijek iznova prepoznaju

(loc. cit.). Također, slikovne ilustracije Nevenke Macolić u ovom djelu privlače i one mališane koji još ni ne znaju čitati, a naročito one koji odavno uživaju u čitanju slikovnica. Djeca vole ono što je estetski lijepo, obožavaju crteže, kolorit i kada slika objašnjava tekst (i obratno). Kombinacija likovnog i literarnog izraza djecu najviše zaokuplja, jer uz crtež lakše shvaćaju i prihvaćaju određeno i djelo, pa tako i ovo. Načinović je to lijepo ukomponirao i postigao da se ovo djelo sve više i više čita među mališanima, da s lakoćom upijaju njegove poruke i da se upoznaju sa svijetom, odnosno, ovdje s vjetrom bura.

Osvrnuvši se na ilustracije u priči Burrra, valja malo detaljnije reći nešto o tome. U prvom tzv. segmentu ove priče, pod nazivom „Kako je Bura dobila ime“, ilustrativno je prikazan starogrčki bog vjetra koji puše prema moru – Boreas. Budući da se u okviru ovoga segmenta priče spominju još i Boreasova dva sina – mornara na brodu „Argos“, ilustrativno su prikazana i ta dva sina koja sjede na spomenutom brodu. Jednom od ta dva sina rodila se kćer Bura, koja je ime dobila po svom nonotu Boreju, pa je ispod teksta prikazana ilustracija bebe.

Slika 2. Motiv – braća, nono Borej i beba

Izvor: Načinović, 1997: 8-9.

U drugom segmentu priče Burrra, pod nazivom „Bura puše proti moru“ prikazana je ilustracija muške osobe kojoj je bura podignula visoko iznad glave periku. Takva ilustracija simbolizira jačinu bure, a djeci može biti posebno zanimljiva i smiješna jer je prikazana anegdota.

Slika 3. Bura podiže periku

Izvor: Načinović, 1997: 10.

U trećem segmentu priče, pod nazivom „Bura črna, bura svitla“, također je prikazana ilustracija koja djeci dočarava jačinu odnosno snagu bure – srušena vaza cvijeća, otpuhani kišobran i sl.

U četvrtom segmentu priče, pod nazivom „Bura ima metlu“, govori se o tome kako bura s metlom pomete sve oblake na nebu, te da se po danu pokaže Sunce, a po noći se pojave Mjesec i zvijezde. To je ilustrativno i prikazano – metla koja mete oblake, a tu su još i Mjesec i zvjezdice. Zatim se govori o tome da se roba i pršuti najbolje suše kada bure „zašviče“, pa je stoga na slici prikazan pršut na metli i roba koja se vijori na „štriku“.

Slika 4. Bura ima metlu

Izvor: Načinović, 1997: 12.

U petom segmentu priče, pod nazivom „Burin, burin sin“, govori se o tome da Bura ima sina koji puše prema moru, te s obzirom da nema snagu kao bura, puše samo po noći jer ga je po danu strah. Spominje se da Burin raširi krila. Ilustracija prikazuje Burinog sina kako puše i ima raširena krila.

Dakle, analizirajući priču „Burrra“, uočava se da tekst prate i ilustracije. Prema tome, sve ono o čemu se u tekstu govori, to je ilustrativno i prikazano na način da bude zanimljivo djeci, te se u potpunosti djeci dočarava doživljaj onoga o čemu se u tekstu spominje. Primjerice, pad djevojčice Bure iz kolijevke, njezin preobražaj iz male djevojčice u djevojku, njezino ispijanje vina pored bačve i sl.

Djeci mogu biti posebno zanimljive ilustracije koje prati tekst u kojem se tumači kako meteorolozi tumače, odnosno objašnjavaju odakle puše bura – iz kojih smjerova. Prikazani su listovi papira u koje gledaju meteorolozi, a na njima se nalaze grafovi koji ukazuju na jačinu (snagu) bure i njezine smjerove puhanja. Takvim ilustracijama nastojalo se djeci približiti posao meteorologa – njihovu ulogu.

Valja se osvrnuti i na ilustraciju koja prati tekst u kojem se objašnjava kakvo je stanje kada Bura dođe u Senj. Može se reći da je ova ilustracija i edukativna, jer djeci pokazuje odnosno dočarava vizuru Grada Senja, sa senjskom kulom u zaleđu. Osim toga, ilustracija u ovome dijelu priče u potpunosti prate tekst: prikazuje se puhanje bure, njezin ples iznad barke, njezina snaga kojom baca ljude u more, njezin zaobilazak morske pjene, njezino gašenje svijetla i razbijanje stijena.

Osim ilustracije koja prikazuje Senj i snagu bure koja se tamo može doživjeti, idući ilustrativni prikaz u priči jesu četiri zvonika na Rabu, koje je bura stisnula i obgrlila. Dalje se prikazuje kako bura starijoj ženi podiže haljinu, dok se oko nje nalaze razbacane *padele* (lonci).

Slika 5. Četiri zvonika na Rabu

Izvor: Načinović, 1997: 24.

Djeci je zasigurno posebno zanimljiva ilustracija Riječkog karnevala. U tekstu se spominje da je u Rijeci zabava, odjekuju sopile, sviraju harmonike, dok bura na Korzu razbacuje konfete. Spominje se da je bura lijepa, te da su joj rumeni obrazi i da se ženi s morem. Rumeni obrazi bure simbolično su prikazani kroz rumene obraze maškaranih ljudi. Ostaje nedorečeno zašto je autor ove priče rekao da se Bura (djevojka) ženi s morem, a ne s Morem (mladićem – muškarcem), jer „more“

nije napisano velikim početnim slovom, što bi bilo ispravno. Ako se djevojka Bura piše velikim početnim slovom, onda bi se i mladić More trebao pisati velikim početnim slovom. Nema zabune oko toga je li riječ o mladiću ili o moru, jer je zaista u ilustraciji prikazana djevojka Bura zagrljena (prisno naslonjena) na mladića.

Prikazana je i Istra, Hum, simbolično su prikazane i ovce i tunel Učka. Djeci će se možda „probuditi“ emocije kada ugledaju ilustraciju na kojoj Bura plače iznad bunara u Pazinu jer ne može u njega, budući da je tamo Jama.

Slika 6. Bura plače iznad Bunara

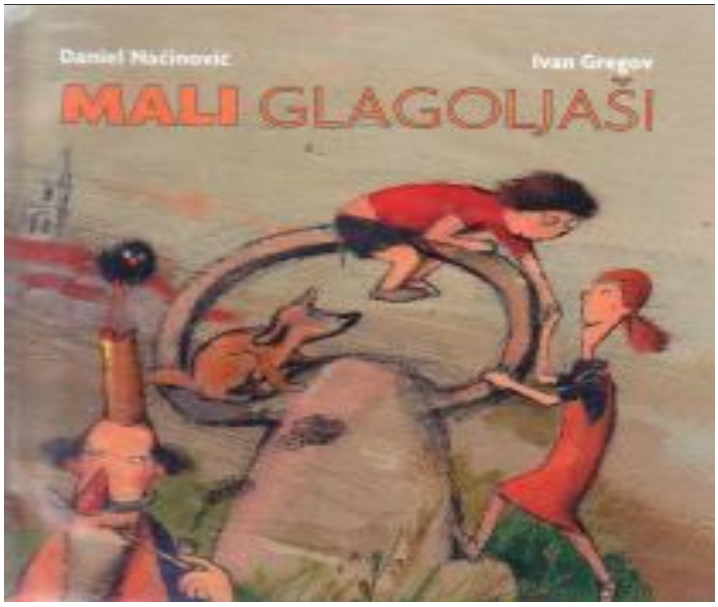
Izvor: Načinović, 1997: 33.

Posebno je zanimljivo što se u priči Burrra spominje pizza, na to će djeca zasigurno obratiti pozornost, kao što će i dječacima zaokupiti pogled Bure koja automobilom BMW-om juri prema Trstu. Spominje se da je Bura „trudna“ i da je otišla u more spavati – više joj nema ni traga.

5.2. Priča „Mali glagoljaši“

Mali glagoljaši su priča o dvoje zagrebačke djece, sestri i bratu Karmeli i Dubravku, koji za vrijeme ljetnih školskih praznika dolaze u Roč (u Istri) u „Malu glagoljašku akademiju“ učiti glagoljicu. Nakon sedmodnevnog učenja glagoljice, mali glagoljaši se s kraljem Zvonimirom vraćaju u Zagreb. Priča se sastoji od proznoga teksta u koji je umetnuto sedam pjesama naslovljenih glavnim brojevima od 1 do 7. Prozni tekst je pisan standardnim, a pjesme čakavskim dijalektom. Djeca iz Zagreba u Istru i natrag putuju „Zvonimirtransom“, to jest lete na konju sa Zvonimirom, a u Roču ih dočekuje poznati glagoljaš žakan Juri. Autor kroz djelo naglašava likovnu ljepotu glagoljičkog pisma i „mudrost“ glagoljice.

Slika 7. Izgled naslovne stranice djela Daniela Načinovića „Mali glagoljaši“

Izvor: samostalna obrada autora

Učeći glagoljička slova djeca se uče potrebi za znanjem, vedrinom i životnim optimizmom. Iz pjesama se može iščitati da je učenje glagoljice ravno stvaranju ili otkrivanju svijeta. Kralj Zvonimir i žakan Juri povijesne su ličnosti, ali će ih djeca doživjeti kao likove iz legende i predaje, pretežito kralja Zvonimira. „Mali glagoljaši“ fantastična je dječja priča. Dvojnost predaje (i povijesti) i sadašnjosti prividna je. S kraljem Zvonimirom i žakanom Jurjem djeca se ne mogu identificirati, jer oni nisu mitskog podrijetla, ali s glagoljašima i Kraljem mogu razgovarati kao s nekim „iz daleke, daleke blizine“ (ibidem, str. 131).

Nadalje, osvrnuvši se na likovnost u priči „Mali glagoljaši“, valja napomenuti da ilustracije u potpunosti prati tekst odnosno priča. Primjerice, na početku se spominje poštar i njegova velika torba, a zatim kako brat i sestra gledaju i čude se tekstu na razglednici koju im je poštar dostavio.

Slika 8. Poštar i njegova torba, brat i sestra čitaju razglednicu

Izvor: Načinović, 2005: 5.

Djeci su posebno zanimljive ilustracije koje dočaravaju tekst odnosno priču, jer na taj način slikovito doživljavaju ono o čemu se u priči spominje. Zatim se prikazuje slika kralja Zvonimira kako jaše na konju, te brata i sestre kako sa svojim psom Kolumbom odlaze do McDonald's-a.

Ovdje je naglasak na kraljevoj tzv. kazališnoj pojavi i letu na konju.

Slika 9. Zvonimir jaše na konju dok brat i sestra gledaju u njega

Izvor: Načinović, 2005: 6.

Ilustracije prati i sljedeći tekst (Načinović, 2005: 10):

Tamo su dvojica časnih staraca, umačući guščja pera u crnilo –

a onda i kruh u vrčeve vina – listala debele, zakovicama optočene knjige.

Slika 10. Dvojica časnih staraca

Izvor: Načinović, 2005: 12.

Autorove veze sa zavičajem i usmenom (i pismenom) tradicijom, opet su uočljive i u priči i u stihu. Pojava kralja Zvonimira za djecu je čudesan prizor (ibidem, str. 134). Kralj Zvonimir (Dmitar) bio je hrvatski kralj, o čijem se podrijetlu danas malo zna. Prema nekim tumačenjima, bio je potomak Stjepana Suronje, rodonačelnika dinastije Svetoslavića, a ujedno se pretpostavlja da je mogao biti i pripadnik jednog od uglednijih hrvatskih rodova, s obzirom na to da je držao posjede u samoj Hrvatskoj (Leksikografski zavod Miroslav Krleža). Sve od početka 1060-ih, Zvonimir je najprije bio slavonski ban, imao je ženu, koja je također bila iz ugledne ugarske obitelji. U pisanim vrelima dvostruko je tituliran i nazivan, kao kralj Hrvatske i Dalmacije, ali i kao kralj hrvatski (Supetarski kartular, Bašćanska ploča), a u nastojanju da učvrsti vlast, oslanjao se na Crkvu i njezina glavnog predstavnika u svojem kraljevstvu, splitskoga nadbiskupa Lovru (Leksikografski zavod Miroslav Krleža). Zvonimir je nastavio provoditi politiku crkvenih reformi, no nije odustajao od potpore glagoljašima. Uživao je i papinsku zaštitu, a umro je pod nerazjašnjenim okolnostima.

Jaše li, jaše kralj neki na pjegastome konju!

Odjeven kao da je Božić, a ne početak ljeta,

naherivši krunu…netom je, po svemu sudeći,

izašao iz kazališta.

Ovdje je riječ o motivu prastare težnje da se svladava prostor i udaljenost na krilatim konjima, čizmama od sedam milja, „štriginoj“ metli, letećem sagu ili na druge načine, a najlogičnije je da srednjovjekovni kralj leti na konju (Grgurević, 2008: 134). Usmenoga podrijetla, ovo nije samo let konjem: (Načinović, 2005: 14)

Iz gradića na brdašcu začela se čudesna glazba, na tren sjetna pa poskočno vedra. Reć bi, netko je gudio u bajs duplje staroga hrasta, a netko rastezao mijeh harmonike. Dva su se oblačića svađala za mjesto na vrhu zvonika. Jedna je koza znatiželjno podignula glavu, a sunce je iz mladih krošanja tjeralo šojke i kosove. Negdje u blizini poskakivali su željezni kotači na tračnicama.

S obzirom da ovaj pejzaž neimenovan, može biti riječ o Roču, ali i o nekom drugom istarskom gradiću. Za taj je pejzaž karakterističan zvuk harmonike, bajsa, šojki, kotača na tračnicama, dva oblačića, a vidi se i koza i sunce.

Duhovnu blagodat iz prošlosti i današnju ljepotu gradiću daju djevojački glasovi, „zacijelo vile s Učke“, pjevajući narodnu pjesmu „s tararajkanjem“ nad „sivim zidinama i zagasitocrvenim krovovima“ (Grgurević, 2008: 134):

Oja – nena, si travo zelena!

Oja – nina – nena… Oja, nine, na…

Kako bi kralj Zvonimir objasnio djeci čakavsko „ča“, otpjevao im je narodnu pjesmu (Načinović, 2005: 13):

Ča je more, da bi bilo polje;

ča je, ča je more, da bi bilo polje…

Sve bi gospe težakinje bile;

sve bi, sve bi gospe težakinje bile!

Treba napomenuti da gore spomenuta narodna pjesma nije odabrana samo zbog toga što naglašava čakavsko „ča“, već stoga što se u njoj spominje i more i polje, a Istra ima i more i polje. Riječ je o narodnoj mudrosti koja je prikazana na duhovit način, ali ukazuje i na kraljevsku aroganciju kada se radi o gospama i težakinjama.

Dakle, došavši iz Zagreba, kralj Zvonimir se vratio krajevima gdje je nekada živio, te male Zagrepčane upoznaje s Istrom i s njezinim ljepotama, graditeljskom, glazbenom i usmenom tradicijom. U priči „Mali glagoljaši“ primijeti se povezivanje današnjeg središta nacionalne kulture s područjima na kojima je kultura nekada bilježila svoje početke – svoje nastanke. Tako se kreće s Jurandvorom na otoku Krku, spominje se da je tamo kopija Baščanske ploče. Djeca u priči „Mali glagoljaši“ začudila su se kada su doznala da se u Zagrebu čuva najviše glagoljskih rukopisa i knjiga, te da je Grad Zagreb zapravo pravi glagoljski grad.

U tekstu *Malih glagoljaša* posebno se ukazuje samo na „Stol Ćirila i Metoda“ (Grgurević, 2008: 135):

„Ono su Sveta Braća! – prozbori kralj - Ćiril je, kažu, složio glagoljicu, Metod i njegovi učenici potom dalje širili ovo pismo. Bilo je to u devetome stoljeću. Najprije bijaše

obla, a zatim uglata glagoljica. Baš takva, kakva je na vašoj razglednici, oblikovala se u Hrvatskoj. Ona je najljepši ures naših kamenih spomenika i knjiga.“

Imajući u vidu da je upravo ročko-humsko područje bilo središte hrvatskog glagoljaštva u Istri, osmišljena je i izgrađena u razdoblju od 1977. do 1985. godine na prijedlog Zvane Črnje Aleja glagoljaša, koja povezuje Roč s drugim važnim glagoljskim središtem u Humu, a riječ je o stazi dužine 7 km uz koju je postavljeno 10 kamenih obilježja, koja započinju Stupom čakavskog sabora i završavaju bakrenim vratima grada Huma (Hrvatski povijesni portal). Početno obilježje Aleje čini Stup Čakavskog sabora, koji je izveden u obliku glagoljskog slova S, a simbolizira um, riječ. Riječ je o obilježju simbola početka slavenskog pisma i pismenosti.

Upravo je Stol Ćirila i Metoda drugo obilježje na Aleji glagoljaša. To je obilježje posvećeno slavenskim apostolima, Svetoj Braći Konstantinu (Ćirilu) i Metodu, za koje se vjeruje da su u IX. stoljeću sastavili slavensko pismo-glagoljicu, a sastoji se od okrugle kamene ploče na tri noge, simbolizirajući s jedne strane glavne elemente glagoljskih slova, a s druge savršenstvo i Sveto Trojstvo (Hrvatski povijesni portal). Na obodu ovoga stola zapisano je „Stol Ćirila i Metoda“, i to na latinici, glagoljici i ćirilici.

Autor priče „Mali glagoljaši“ kombinira literarne i druge jezične diskurse, no brine o svojoj publici – malim čitateljima – djeci, te im na zanimljiv način daje samo ono potrebno, a pritom odolijeva nekim pojedinostima koje će djeca tek kasnije (u školi) naučiti. „*Glagoljica u kamenu; glagoljica na razglednici! Gle, oni crtaju glagoljicu*!“ Kako jednostavnije i efektnije upozoriti na povijest i na početke pismenosti, na značaj i likovnu ljepotu pisma (Grgurević, 2008: 136).

Primjećuje se da je kralj Zvonimir u ovoj priči posve živopisan lik koji voli djecu, a na put je povezao i psa Kolumba. Djeca također vole kralja Zvonimira. Iako je kralj, on ne zna sve, čak je i zaboravljiv, dobar je, duhovit i odgovoran.

Juri Žakan jedan je od najpoznatijih glagoljaša, pisaca i prepisivača starih knjiga, za dječaka Dubravka kao junak iz crtanoga filma, izrazio je dobrodošlicu djeci i Kralju živopisno „prema gradskim vratima“ gurajući „magarčića natovarenog knjigama“ slavnim povikom: „Vita! Vita! Štampa naša gori gre!“ (Grgurević, 2008: 136).

Naime, Juri Žakan bio je đakon glagoljaš, rodom iz Roča. Zanimljivo je istaknuti da se o njegovom životu gotovo ništa ne zna. On je poznat jedino i isključivo po glagoljskom zapisu na posljednjem listu rukopisnoga *Misala kneza Novaka,* u kojem nagovlješta napredovanje hrvatskoga tiska (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Istarska županija). Gore spomenuti citat Žakana, sigurno se odnosio na prvotisak glagoljskoj misala, a zapis je ostavljen u Izoli, i to nekoliko mjeseci prije što je misal uopće izašao iz tiska. Njegovo je ime postalo simbol pojave i širenja hrvatske knjige (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Istarska županija). Upravo mu je u ovoj priči posvećeno jedno od obilježja.

Nadalje, Žakan je djeci objasnio da stari glagoljaši molitvu Očenaš (za koju je Kralj tvrdio da zna) pišu glagoljicom, te da je izgovaraju staroslavenskim jezikom hrvatske redakcije. Tako se u priči spominje (Načinović, 2005: 18):

Svatko kako znade i umije, a ja ću onako kako je u 14. stoljeću molitvu zapisao Juraj iz Slavonije, profesor na pariškome sveučilištu, Sorboni. Slušajte!

Oče naš, iže jesi na nebesih

Sveti se ime Tvoje

Pridi cesarstvo Tvoje

Budi volja Tvoja jako na nebesih i na zemli

Hlib naš vsedanni daj nam danas

I otpusti nam dlgi naše

Jakože i mi otpušćaem dlžnikom našim

I ne vavei nas v napast, na izbavi nas od neprijazni

Amen.

Očenaš kakav se spominje u priči „Mali glagoljaši“, predstavlja primjer hrvatske redakcije staroslavenskoga jezika, odnosno glagoljaških knjiga religioznoga karaktera (Grgurević, 2008: 136). Dakle, kralj Zvonimir i žakan Juri jesu povijesne ličnosti, koje se uz povijesne činjenice o Bašćanskoj ploči spominju u priči „Mali glagoljaši“, no može se konstatirati da će ih djeca usvojiti kao književne junake.

ZAKLJUČAK

Djecu je potrebno od najranijih dana upoznavati sa književnošću jer nedostatak čitanja odražava se na cijeli život. Međutim, nije svejedno s kakvom literaturom djeca dolaze u doticaj. Svakako prednost se mora davati literaturi koja posjeduje umjetničke vrednote, po mogućnosti literaturom iz vlastitog zavičaja.

Književnost za djecu u Hrvatskoj obiluje značajnom literaturom, koju treba prilagoditi i predstaviti djeci na njima zanimljiv način. U današnje vrijeme, stari običaji i priče ponekad polako „padaju“ u zaborav, međutim odgojitelji u svom odgojno-obrazovnom radu moraju pronaći način kako prenijeti stare vrednote u svakodnevne aktivnosti.

Temeljem svega predočenog u radu, zaključuje se da Daniel Načinović pripada jednom od najznačajnijih pisaca istarske dječje književnosti. Djela „Burrra“ i „Mali glagoljaši“, odabrani su za analizu u ovome radu, prvenstveno zbog zavičajnosti koja je naglašena u tim djelima, kao i zbog humora i načina na koji Daniel Načinović djeci dočarava likove i priču.

Pjesma „Burra“ jest priča o vjetru, govori o tome kako je Bura dobile ime i spominju se sve važne informacije o tom vjetru. Čitav tekst prate i ilustrativni prikazi, a djeca će kroz ovo djelo vjerojatno lakše naučiti neke činjenice nego da ih pročitaju iz standardnih udžbenika. Dakle, pretpostavka je da literarni način učenja djecu zaista može više zainteresirati i potaknuti na usvajanje korisnih informacija. U priči „Mali glagoljaši“ radi se o dvoje zagrebačke djece koji su došli učiti glagoljicu u „Malu glagoljašku akademiju“. Tamo upoznaju kralja Zvonimira, koji je smiješan/duhovit, zabavan, zaboravljiv, ali i odgovoran.

Nakon analize odabranih djela, može se zaključiti da autor Načinović u djelu „Burrra“ na literarni način djeci prikazuje informacije, a prozni tekst u ovome djelu predstavlja tzv. igru jezičnog standarda i dijalekta, kao i različitih jezičnih funkcija i stilova. Poseban naglasak je na metaforici dijalekta u funkciji standarda. Autor Načinović u ovome djelu djeci dočarava ponašanje i karakter bure (vjetra), a sve kroz aktivnosti, koje u tom djelu provodi Burrra (djevojka).

U djelu „Mali glagoljaši“, tekst je također popraćen edukativnim ilustracijama, djeci se tako dočaravaju rapski zvonici, istarski krajolik, glagoljica, kralj Zvonimir i dr. Treba

napomenuti da su i „Burrra“ i „Mali glagoljaši“ autora Načinovića edukativna djela, s posebnim naglaskom na zavičajnost i čakavštinu.

LITERATURA

TISKANI IZVORI:

- Begić, V. (2018.) *Načinovićevo stvaralaštvo za djecu*. U: Skupina autora (2018.) *Književni portret: Daniel Načinović.* Pula: Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika.
- Crnković, M. (1980.) *Dječja književnost*. Zagreb: Školska knjiga.
- Diklić, Z., Težak, D. & Zalar, I. (1996.) *Primjeri iz dječje književnosti.* Zagreb: Divič.
- Grgurević, I. (2007.) *Usmeni i zavičajni motivi u knjizi za djecu "Burrra" Daniela Načinovića.* Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za obrazovanje učitelja i odgojitelja.
- Grgurević, I. (2008.) *Daleka blizina usmeni i zavičajni motivi u „Malim glagoljašima“ Daniela Načinovića.* Magistra Iadertina. Vol. 3, No. 1, str. 131-145
- Javor, R. (1999.) *Kako razvijati kulturu čitanja* (zbornik). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
- Jurdana, V. (2015.) *Igri. Mala zaviČAjna čitanka (s primjerima iz čakavske poezije Drage Gervaisa.* Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Mrkonjić, Z. (2018.) *I uvedi nas u napast.* U: Skupina autora (2018.) *Književni portret: Daniel Načinović.* Pula: Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika.
- Načinović, D., Macolić, N. (1997.) *Burrra.* Buzet: Reprezent.
- Načinović, D. (2007.) *Pod starim voltama: istarskim gradićima u pohode*. Pula – Pazin: Nova Istra.
- Načinović, D. (1990.) *Čovik na tin svitu*. Pula: Grozd.

• Načinović, D. (1999.) *Priče iz Istre: hrvatski pripovjedači XX. stoljeća*. Pula: Sveučilišna knjižnica u Puli.

• Načinović, D. (1999.) *Obale, masline i trgovi*: Aldo Kliman, *Čarolija pripovijedanja*, Pula: ZN „Žakan Juri“.

• Načinović, D. (2005.) *Mali glagoljaši.* Buzet: O.Š. Vazmoslavaa Gržalje.

• Načinović, D. (2009.) *Bajke.* Pula: *Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika*.

• Šalat, D. (2018.) *Summa čakaviana*. U: Skupina autora (2018.) *Književni portret: Daniel Načinović.* Pula: Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika.

• Visinko, K. (2005.) *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*. Zagreb: Školska knjiga.

MREŽNI IZVORI:

- Hrvatska enciklopedija, Zvonimir. [Online]. http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=67581 [Pristupljeno: 29.10.2018.]
- Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Juri Žakan. [Online]. http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=3194 [Pristupljeno: 29.10.2018.]
- Načinović, D. (2018.) Članovi društva. [Online*]* Dostupno na: http://dhk.hr/clanovi-drustva/detaljnije/daniel-nacinovic [Pristupljeno: 1.9.2018.]
- Načinović, D*. Ostaj zbogom moja vilo, Adrijanskoga mora pjesni svete i svjetovne*. [Online*]* Dostupno na: https://www.gku-bcu.hr/hr/daniel-nacinovic-kao-glazbenik/326/ [Pristupljeno: 1.9.2018.]
- Prodan, G. *Društvo hrvatskih književnika, Članovi društva, Daniel Načinović*. [Online*]* Dostupno na:

https://www.istrapedia.hr/hrv/2222/nacinovic-daniel/istra-a-z/ [Pristupljeno: 2.9.2018.]

- Šarlija, T. Istarski puti (3), Aleja glagoljaša, [Online]. Hrvatski povijesni portal, Dostupno na: http://povijest.net/istarski-puti-3-aleja-glagoljasa/ [Pristupljeno: 29.10.2018.]